

Research Paper

Comparison of the Time Use Between Mothers of Blind and Healthy Children in Tehran, Iran

Narges Mahvari¹, *Navid Mirzakhany², Mehdi Rezaee², Seyyed Mehdi Tabatabaee³, Hamidreza Faghihi⁴

1. Department of Occupational Therapy, Student research Committee, Faculty of Rehabilitation, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
2. Department of Occupational Therapy, Faculty of Rehabilitation, Shahid Beheshti University of Medical Science, Tehran, Iran.
3. Department of Basic Sciences, Faculty of Rehabilitation, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
4. Department of General Psychology, Tehran, Iran.

Citation Mahvari N, Mirzakhany N, Rezaee M, Tabatabaee SM, Faghihi H. [Comparison of the Time Use Between Mothers of Blind and Healthy Children in Tehran, Iran (Persian)]. *Scientific Journal of Rehabilitation Medicine*. 2022; 11(5):770-781. <https://dx.doi.org/10.32598/SJRM.11.5.6>

doi <https://dx.doi.org/10.32598/SJRM.11.5.6>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

ABSTRACT

Background and Aims The presence of a blind child in the family puts a lot of pressure on the caregivers, especially the mother. Therefore, the mother's mental and emotional condition is affected and disturbs her ability to balance time. By knowing the pattern of time use in mothers of blind children, it is possible to help improve the health and quality of life of these mothers. This study aims to evaluate the time use in mothers of children with blindness compared to the mothers of healthy children.

Methods This is a descriptive and cross-sectional study. Ninety mothers of blind and healthy children aged 6-14 years participated in this study. Mothers were selected from among those whose children were in exceptional schools of Shahid Mohebi, Narjes, and Khazaeili and normal schools in West of Tehran, Iran using a convenience sampling method. Mothers' time use for different activities was evaluated by the Persian version of the Mothers' time Use questionnaire. The collected data were analyzed in SPSS software versio 21 using independent t-test and Mann-Whitney U test.

Results Mothers of children with blindness spent more time on household chores and childcare and less time on sleeping/resting compared to the mothers of healthy children ($P \leq 0.05$).

Conclusion The presence of a blind child in the family affects the ability of mothers in balancing the time and the quality of the time spent by them on daily activities. Therefore, there is a need to pay attention to balance of time as a variable of health and quality of life.

Keywords Time use, Mother, Child, Blindness.

Received: 04 Apr 2021

Accepted: 01 Dec 2021

Available Online: 22 Nov 2022

* Corresponding Author:

Navid Mirzakhany, PhD.

Address: Department of Occupational Therapy, Faculty of Rehabilitation, Shahid Beheshti University of Medical Science, Tehran, Iran.

Tel: +98 (21) 77561721

E-Mail: mirzakhany@sbmu.ac.ir

Extended Abstract

V Introduction

Visual impairment is a significant health problem worldwide. It has been estimated that globally about 45 million people are blind and almost 90% of them living in low- and middle-income countries [1]. Blind people become dependent on family members due to reduced independence in performing daily activities and vulnerability to accidents [2]. Mothers has the most responsibility for caring their blind children [3]. Caregivers of these children face many problems including disruption in daily life [4]. The time-use imbalance can cause stress, depression, and physical damages [5]. To understand this imbalance, familiarity with patterns of time use is important [6]. Given that we found no study on the time use of mothers with blind children in Iran, the present study aims to investigate it in comparison with the mothers of healthy children.

Methods

This is a cross-sectional survey with matched controls. Participants were 90 mothers of blind and healthy children aged 6-14 years in Tehran, Iran. Due to the lack of a similar study, a pilot study on 20 mothers of each groups was first conducted to determine the sample size. The mothers were selected by a convenience sampling method and based on the inclusion criteria. Participants were matched for the age of mother and child, level of education, number of children, employment status, and economic status with a probability value >0.05 . Time spent for different activities in both groups was evaluated by the Persian version of the mothers' time use questionnaire (MTUQ). Kolmogorov-Smirnov test was used to investigate the normality of data distribution. To compare the variables, independent t-test and Mann-Whitney U test were used. The significance level was set at 0.055% error. Collected data were analyzed in SPSS software version 21.

Table 1. Mean scores of MTUQ in different areas in two study groups

Variable	Mean±SD		Sig.
	Mothers of Blind Children	Mothers of Healthy Children	
Self-care	2.27±1.52	2.33±1.16	0.81
Rest/sleep	3.16±1.36	3.76±1.44	0.04
Childcare	4.58±2.13	3.11±1.69	0.001
Leisure time	2.02±1.37	2.29±1.32	0.35
Household chores	4.67±1.96	3.78±1.39	0.01
Work	1.82±3.27	2.91±3.81	0.15
Social participation	0.53±0.86	0.78±0.92	0.2

SD= Standard deviation

Scientific Journal of
Rehabilitation Medicine

Table 2. Differences in the mean of qualitative variables of time use in participants

Variable	Mean Difference	Mean		Sig.
		Mothers of Blind Children	Mothers of Healthy Children	
Quality of activities	4.29	75.07	79.36	0.02
Importance of activities	2.27	79.64	81.91	0.28
Enjoyment from activities	5.38	71.49	76.87	0.056

Scientific Journal of
Rehabilitation Medicine

Results

Based on the results from MTUQ, the mothers of children with blindness spent more time in household chores and childcare and less time in sleeping/resting compared to the mothers of healthy children (P There were no significant differences in other types of activities between the study groups P (Table 1). They were less satisfied with their ability to balance time ($P \leq 0.05$) and had lower scores in the quality of activities performed compared to mothers of healthy children (Table 2).

Discussion

The purpose of this study was to measure the time spent in different activities by mothers of children with blindness, in comparison with the mothers of healthy children. The results showed that mothers of blind children experienced an imbalance in time use. They spent more time on household chores and childcare activities and less time on sleeping/resting than mothers of healthy children ($P \leq 0.05$). The times spent on work and social participation (despite not being statistically significant) were also lower in mothers of blind children. According to Park and Nam [7], devoting more time to childcare can cause psychological imbalance and depression in mothers of disabled children, in addition to imbalance in daily activities. Therefore, in order to increase the health and quality of life of these mothers and their children, one of objectives of occupational therapy should be the improvement of ability to balance the time for occupations and daily living activities.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

Ethical considerations were taken into account according to the instructions of the ethics committee of [Shahid Beheshti University of Medical Sciences](#) and the code of ethics was received under the number IR.SBMU.RE-TECH.REC.1397.853.

Funding

This study was extracted from the MSc thesis of first author at Department of Occupational Therapy, [Faculty of Rehabilitation Sciences, Shahid Beheshti University of Medical Sciences](#). This research did not receive any grant from funding agencies in the public, commercial, or non-profit sectors.

Authors' contributions

Conceptualization, Investigation, writing-original draft and writing-review: Narges Mahvari, Methodology and Data analysis: Narges Mahvari and Seyyed Mehdi Tabatabaee, Data collection and Resources: Narges Mahvari and Hamidreza Faghihi, Review and editing: All authors, Supervision and project administration: All authors.

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors would like to thank all the people who helped us in conducting this research.

مقاله پژوهشی

مقایسه استفاده از زمان در مادران کودکان نابینا و مادران کودکان بهنجار

نرگس مهوری^۱، نوید میرزاخانی^۲، مهدی رضایی^۲، سید مهدی طباطبایی^۳، حمیدرضا فقیهی^۴

۱. گروه کاردرمانی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
۲. گروه کاردرمانی، دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
۳. گروه علوم پایه، دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
۴. گروه روانشناسی عمومی، تهران، ایران.

Use your device to scan and read the article online

Citation Mahvari N, Mirzakhany N, Rezaee M, Tabatabaee SM, Faghihi H. [Comparison of the Time Use Between Mothers of Blind and Healthy Children in Tehran, Iran (Persian)]. *Scientific Journal of Rehabilitation Medicine*. 2022; 11(5):770-781. <https://dx.doi.org/10.32598/SJRM.11.5.6>

doi <https://dx.doi.org/10.32598/SJRM.11.5.6>

چکیده

مقدمه و اهداف با شناخت الگوی استفاده از زمان مادران کودکان نابینا می‌توان به بهبود سطح سلامت و کیفیت زندگی این مادران کمک کرد. حضور کودک نابینا در خانواده، فشارهای زیادی بر مراقبین، به‌ویژه مادر وارد می‌کند. از این‌رو، شرایط روحی و روانی مادر تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد و تعادل او را در استفاده از زمان بر هم می‌زند. در مطالعه حاضر به بررسی الگوی استفاده از زمان مادران کودکان نابینا در مقایسه با مادران کودکان بهنجار پرداخته شده است.

مواد و روش‌ها مطالعه حاضر از نوع توصیفی مقطعی است. ۹۰ نفر از مادران کودکان ۶ تا ۱۴ ساله شهر تهران باتوجه‌به شرایط ورود به مطالعه، در این پژوهش شرکت کردند. انتخاب مادران از مدارس استثنایی شهید محبی، نرجس، خزاعیلی و مدارس عادی غرب تهران به‌صورت نمونه‌گیری در دسترس انجام شد. داده‌های لازم با استفاده از پرسش‌نامه «استفاده از زمان مادران» جمع‌آوری شد. برای مقایسه متغیرها از آزمون‌های تی مستقل و من‌ویتنی در سطح خطای ۵ درصد و از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها مادران کودکان نابینا نسبت به مادران کودکان بهنجار زمان بیشتری از روز را صرف امور منزل و کودکان می‌کنند و زمان کمتری را به خواب/استراحت اختصاص می‌دهند. این عدم توازن کاری از نظر آماری معنادار بود ($P \leq 0/05$).

نتیجه‌گیری وجود کودک نابینا در خانواده، توازن در مقدار زمان و جنبه‌های کیفی زمان صرف‌شده در فعالیت‌های روزمره را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. این نتایج، لزوم توجه به تعادل در استفاده از زمان را به‌عنوان متغیری از سلامت و کیفیت زندگی در مادران کودکان نابینا و بهنجار نشان می‌دهد.

کلیدواژه‌ها استفاده از زمان، مادر، کودک، نابینایی

تاریخ دریافت: ۱۵ فروردین ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۱۰ آذر ۱۴۰۰

تاریخ انتشار: ۰۱ آذر ۱۴۰۱

* نویسنده مسئول:

دکتر نوید میرزاخانی

نشانی: تهران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشکده علوم توانبخشی، گروه کاردرمانی.

تلفن: ۷۷۵۶۱۷۲۱ (۲۱) ۹۸+

رایانامه: mirzakhany@sbmu.ac.ir

مقدمه

تحقیقات بسیار کمی درباره خانواده‌های کودکان مبتلا به نابینایی وجود دارد [۱۷]. بیشتر مطالعات استفاده از زمان مادران، در مادران کودکان ناتوان جسمی و ذهنی همانند فلج مغزی و اوتیسم انجام شده است. در یک نمونه از این پژوهش‌ها، رصافیانی و همکاران [۱۸] استفاده از زمان ۳۷ مادر کودک فلج مغزی محصل را بررسی کردند. در مقایسه با ۳۰ مادر کودکان بهنجار، مادران کودکان فلج مغزی زمان بیشتری را صرف مراقبت از فرزندان خود کردند و تعادل لازم را بین حیطه‌های کاری تجربه نمی‌کردند. سطح رضایت پایین‌تر استفاده از زمان در این مادران از نتایج این پژوهش بود.

در مطالعه قیطاسی و همکاران [۱۹]، علاوه بر مادران کودکان فلج مغزی محصل، مادران کودکان غیر محصل هم بررسی شدند و مقایسه‌ای بین ۲ گروه از مادران کودکان ۴ تا ۱۲ ساله فلج مغزی انجام شد. در این پژوهش، مادران کودکان در حال تحصیل، زمان بیشتری را به مراقبت از فرزندان اختصاص می‌دادند. در جنبه‌های کیفی استفاده از زمان بین ۲ گروه مادر تفاوتی مشاهده نشد. در پژوهش احمدی و همکاران [۲۰] به بررسی استفاده از زمان در مادران کودکان فلج مغزی ۶ تا ۱۱ سال پرداخته شد و نحوه استفاده از زمان این مادران باتوجه به محدودیت حرکتی درشت کودکان‌شان سنجیده شد. مادران کودکانی با محدودیت حرکتی بیشتر، زمان بیشتری را برای مراقبت از فرزندان خود صرف می‌کردند. این مادران زمان موردنیاز برای پیگیری علائق خود را نداشتند و در ایجاد تعادل در زندگی روزانه ناموفق بودند.

شجاعی و جلیلی [۲۱]، استفاده از زمان مادران کودکان فلج مغزی در شهر اصفهان را مطالعه کردند. هدف از این پژوهش در مقایسه با پژوهش رصافیانی و همکاران، بررسی استفاده از زمان این گروه از مادران در بافتار جغرافیایی و فرهنگی متفاوت بود. در این مقایسه که بین ۲ گروه از مادران کودکان فلج مغزی و کودکان بهنجار انجام شد، مادران کودکان فلج مغزی زمان بیشتری را صرف مراقبت از فرزندان خود کردند و تعادل لازم بین حیطه‌های کاری را تجربه نمی‌کردند. در جنبه‌های کیفی، استفاده از زمان هم از نظر لذت و کیفیت، تفاوت معناداری به نفع گروه بهنجار مشاهده شد.

در پژوهش محمدپور و همکاران [۶]، به تفاوت در زمان مراقبت از کودکان اوتیسم بین ۲ گروه مادران اشاره شده است. در این مطالعه، استفاده از زمان مادران کودکان اوتیسم و کودکان بهنجار مقایسه شده است. مادران کودکان اوتیسم زمان بیشتری را به مراقبت از فرزندان خود اختصاص می‌دادند و از نظر لذت و کیفیت انجام امور تفاوت معناداری نسبت به مادران کودکان بهنجار نشان دادند.

نزدیک به ۴۵ میلیون نفر در جهان نابینا هستند و تقریباً ۹۰ درصد مبتلایان به اختلالات بینایی در کشورهای با درآمد پایین و متوسط زندگی می‌کنند [۱]. افراد نابینا به علت کاهش استقلال در فعالیت‌های روزمره و آسیب‌پذیر بودن در برابر حوادث به اعضای خانواده وابسته خواهند شد [۲]. مراقبت از کودکی با نقص دائمی، استرس، مشکلات جسمی روانی و اجتماعی را بر مراقبین تحمیل می‌کند [۳]. در بین والدین بیشترین مسئولیت مراقبت و نگهداری از کودکان بر عهده مادر است و این مسئولیت در کودکان ناتوان زمان بیشتری می‌طلبد. با افزایش سن کودک، زمان صرف‌شده برای مراقبت از او کاهش می‌یابد. با وجود این، ممکن است افزایش سن در کودکان ناتوان باعث کاهش زمان مراقبت نشود که البته باتوجه به نوع ناتوانی کودک متغیر خواهد بود [۴].

مادر بودن مستلزم صرف زمان و انرژی بسیاری است که در مورد کودکان ناتوان چالش‌برانگیزتر می‌شود [۵]. به غیر از مشکلات روانی جسمانی بیشتر، نداشتن تعادل در حیطه‌های مختلف زندگی، از جمله این چالش‌هاست [۶]. الگوی کاری^۱ در این والدین به دلیل خدمات مراقبتی و حمایتی موردنیاز این کودکان که مازاد بر نیاز یک کودک بهنجار است، وسیع‌تر می‌شود. این والدین برای حفظ توازن لازم بین فعالیت‌های روزمره خود، نیاز به زمان بیشتری دارند [۷].

در صورتی که عملکرد والدین در تنظیم زندگی روزمره ضعیف باشد، این احتمال وجود دارد که بار مسئولیت آن‌ها در رسیدگی به نیازهای پزشکی و آموزشی فرزندان افزایش یابد [۸]. در مقابل، فشار مسئولیت باعث کاهش زمان خواب، اوقات فراغت و سپری کردن زمان با کیفیت با خانواده خواهد شد [۹]. مسئولیت زیاد، توجه مادران را به مسائل مربوط به سلامت خودشان هم کاهش می‌دهد [۱۰]. در این مواقع، والدین در انتخاب اولویت‌های زندگی سردرگم می‌شوند [۱۱].

نابینایی، از جمله بیماری‌های مزمن است که موجب احساس اضطراب، شرم و پایین بودن سطح سلامت عمومی، روان‌شناختی و کیفیت زندگی در والدین خواهد شد [۱۲، ۱۳]. این خانواده‌ها اضطراب بیشتر و بهزیستی کمتری را تجربه می‌کنند [۱۴] و مشکلات و ویژگی‌های روانی آن‌ها هم متقابلاً بر کیفیت زندگی کودک نابینا اثرگذار است [۱۵]. توجه به مسائل اثرگذار بر کودک ناتوان، همانند دغدغه‌ها و نگرانی‌های خانواده، در حوزه خدمات کاردرمانی قرار می‌گیرد [۹]. از جمله مواردی که این خانواده‌ها با آن درگیر هستند و در کاردرمانی اهمیت بسیاری دارد، نداشتن توازن بین حیطه‌های مختلف زندگی است که برای فهم بهتر آن، آشنایی با الگوهای استفاده از زمان ضرورت می‌یابد [۶]. نداشتن توازن در استفاده از زمان در طولانی‌مدت باعث استرس و افسردگی و آسیب جسمی روانی خواهد شد [۵]. این امر رابطه قوی استفاده از زمان و سلامت را خاطر نشان می‌سازد [۱۶].

1. Occupational Patern

برای اجرای مطالعه پس از کسب مجوز از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، اداره آموزش و پرورش شهر تهران و اداره آموزش و پرورش استثنایی شهر تهران، نمونه‌گیری به صورت در دسترس از مدارس استثنایی شهید محبی، نرجس، خزاعیلی و مدارس عادی غرب تهران انجام شد. شرکت کنندگان از نظر سن مادر و کودک، سطح تحصیلات، تعداد فرزندان، وضعیت اشتغال و وضعیت اقتصادی با مقدار احتمال بیش از ۰/۰۵ درصد همسان بودند (جدول شماره ۱ و ۲).

روش جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسش‌نامه استفاده از زمان مادران بود که پس از بیان هدف مطالعه و اطمینان‌بخشی از محرمانه ماندن اطلاعات و کسب رضایت کتبی از مادران در هر ۲ گروه، توسط خود فرد تکمیل شد. ملاک‌های ورود به مطالعه برای هر ۲ گروه از مادران، رنج سنی ۲۵ تا ۵۰ سال برای مادر و ۶ تا ۱۴ سال برای کودک، داشتن حداکثر ۳ فرزند، نبود معلولیت همراه در کودک، زندگی کردن با همسر، نداشتن مسئولیت مراقبت از فرد ناتوان دیگری در خانواده و همچنین رضایت شرکت در مطالعه بود. از ملاک‌های حذف از پژوهش، زندگی کردن جدا از همسر محسوب شد.

پرسش‌نامه استفاده از زمان مادران

مگنزی و پاروش پرسش‌نامه استفاده از زمان مادران را در سال ۲۰۰۲ طراحی کردند. این پرسش‌نامه ۲ بخشی برای بررسی الگوی استفاده از زمان و درک کیفیت، اهمیت و لذت فعالیت‌های روزانه مادران ایجاد شده است. در بخش اول، پرسش‌نامه فعالیت‌های روزانه در فاصله زمانی ۵ صبح تا ۱۲ شب به صورت بازه‌های زمانی ۱ ساعته ثبت می‌شود. این قسمت از پرسش‌نامه بر اساس پرسش‌نامه کاری^۲ اسمیت و کیلهافنر طراحی شده است [۲۳]. هر فعالیت در یکی از ۷ حیطه کاری مراقبت از خود، استراحت/خواب، امور مربوط به کودکان، اوقات فراغت، کارهای منزل، شغل و مشارکت اجتماعی قرار می‌گیرد و مجموع ساعات صرف شده در هر کدام از حیطه‌های کاری ثبت می‌شود. میزان کیفیت، اهمیت و لذت در این فعالیت‌ها از بدترین حالت (عدد ۱) تا بهترین حالت (عدد ۵) توسط مادران نمره‌دهی می‌شود. میزان رضایت از مدیریت زمان در ۴ سطح از بسیار ناراضی تا بسیار راضی نمره‌دهی می‌شود [۶].

زمان لازم برای پاسخگویی به این پرسش‌نامه در منابع مشخص نشده است. احمدی و همکاران در سال ۱۳۹۰ این پرسش‌نامه را در ایران فارسی‌سازی کرده‌اند و روایی محتوا و صوری مناسب و پایایی آزمون بازآزمون ۰/۷۸ درصد تا ۰/۸۹ درصد دارد [۱۸]. در کنترل پایایی آزمون و بازآزمون توسط پژوهشگر، همبستگی درونی ۰/۸۴ درصد به دست آمد.

بیشتر تحقیقات استفاده از زمان به زبان انگلیسی و بیانگر دیدگاه‌های جوامع غیرایرانی است. برای مثال، می‌توان به پژوهش‌های کروو و فلورز [۲۲]، دنوان [۵]، گویر و همکاران [۲۳]، کوران و همکاران [۲۴]، مک اندرو [۲۵]، کروو و میشل [۲۶] و جانسون و دیتز [۲۷] اشاره کرد. در یک نمونه از این پژوهش‌ها، مک کان و همکاران [۴] به مطالعه مروری با عنوان استفاده از زمان والدین کودکان نیازهای خاص پرداختند. در این پژوهش، به مسئولیت و زمان زیاد در مراقبت از کودکان ناتوان اشاره شد که با افزایش سن کودک کاهش نمی‌یابد. پارک و نام [۷]، زمان صرف شده در مراقبت از افراد مبتلا به فلج مغزی را بررسی کردند. مراقبین کودکان پیش‌دبستانی زمان بیشتری صرف مراقبت از کودک می‌کردند که در کودکان بزرگ‌تر، این زمان کاهش می‌یافت.

تمرکز تمام این مطالعات بر ناتوانی‌هایی غیر از نابینایی بوده است. پژوهشی که به بررسی الگوی استفاده از زمان در مادران کودکان نابینا پرداخته باشد، توسط پژوهشگر یافت نشد و شواهد کافی از الگوی استفاده از زمان این مادران در دسترس نیست؛ بنابراین در مطالعه حاضر، روش سپری شدن زمان در مادران کودکان نابینا را با مادران کودکان بهنجار مقایسه کرده و تأثیر حضور کودک نابینا را در الگوی استفاده از زمان این گروه از مادران بررسی کرده است.

چنین پژوهش‌هایی به کاردرمانگرانی با رویکرد خانواده محور کمک خواهد کرد تا فهم بیشتری نسبت به این خانواده‌ها داشته باشند و در جریان عوامل اثرگذار بر کیفیت زندگی این خانواده‌ها قرار گیرند. انجام پژوهش بیشتر در جوامع، فرهنگ‌ها و مناطق جغرافیایی مختلف در مورد افراد ناتوان و خانواده‌های آن‌ها، از جمله مادران کودکان نابینا مورد نیاز است تا فهم و دانش درمانگران و دولت مردان را از عوامل مؤثر بر سلامت این گروه از مادران بالا ببرد و موجب اقدامات مؤثری در جهت افزایش کیفیت زندگی آن‌ها شود.

مواد و روش‌ها

جامعه مورد پژوهش در این مطالعه مقطعی، مادران کودکان نابینا و مادران کودکان بهنجاری هستند که فرزندشان در مدارس شهر تهران تحصیل می‌کردند. برای تعیین حجم نمونه به دلیل نیافتن مطالعه‌ای با موضوع مقایسه استفاده از زمان در مادران کودکان نابینا و کودکان بهنجار توسط پژوهشگر، با انتخاب یک نمونه مقدماتی به حجم ۲۰ نفر از هر ۲ گروه مادران، مقادیر میانگین و واریانس نمرات پرسش‌نامه‌ها تعیین شد. در نهایت، حجم نمونه مورد نیاز در این مطالعه، تعداد ۴۵ مادر کودک نابینا و ۴۵ مادر کودک بهنجار (باتوجه به شرایط ورود به مطالعه) تعیین شد.

یافته‌ها

در بررسی داده‌ها، میانگین سنی مادران کودکان نابینا، ۳۶/۸ درصد و میانگین سنی مادران کودکان بهنجار، ۳۷/۲ درصد به دست آمد. مادران در ۲ گروه شرکت‌کننده از نظر سن خود و کودک، تعداد فرزندان، سطح تحصیلات، وضعیت اقتصادی و اشتغال با مقدار احتمال بیش از ۰/۰۵ درصد همسان بودند (جدول شماره ۱ و ۲).

باتوجه به نتایج ثبت‌شده در جدول شماره ۳، مادران هر ۲ گروه بیشترین زمان خود را صرف امور منزل کردند و کمترین زمان را در مشارکت اجتماعی صرف کرده‌اند. نتایج حاصل از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف حاکی از توزیع نرمال داده‌ها به غیر از داده‌های مربوط به امور کودک بود که در این مورد به جای استفاده از آزمون تی مستقل، از آزمون یومن‌ویتنی استفاده شد. نتایج حاصل از این ۲ آزمون نشان داد بین هر ۲ گروه در امور مربوط به کودک و منزل و در زمان استراحت/خواب، تفاوت معناداری دیده شد ($P \leq 0/05$).

اصول اخلاقی که در اجرای پژوهش مدنظر قرار گرفت، شامل اطلاع‌رسانی و کسب رضایت آگاهانه، محفوظ ماندن اطلاعات پرسش‌نامه‌ها، نداشتن اجبار برای شرکت در مطالعه، اختیار خروج از مطالعه در صورت نداشتن تمایل به ادامه مشارکت، تحمیل نکردن هزینه بر خانواده‌ها و نداشتن تأثیر بر روند زندگی خانواده‌ها بود.

در تحلیل داده‌ها برای بررسی توزیع نرمال داده‌های کمی از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف^۳ و به منظور مقایسه متغیرها براساس توزیع داده‌ها از آزمون‌های تی مستقل^۴ و یومن‌ویتنی^۵ در سطح خطای ۵ درصد و از نسخه ۲۱ نرم‌افزار SPSS برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

3. Kolmogorov-Smirnov
4. Independent t-test
5. Mann-Whitney U

جدول ۱. بررسی میانگین سنی مادران و کودکان در ۲ گروه شرکت‌کننده ($N=45$)

متغیر	میانگین $\pm$ انحراف معیار	سطح معناداری
مادران	کودکان نابینا	۳۶/۸ $\pm$ ۵/۳۴
	کودکان بهنجار	۳۷/۲ $\pm$ ۴/۸۵
کودکان	نابینا	۱۰/۲ $\pm$ ۰/۵
	بهنجار	۹/۵ $\pm$ ۰/۴۵

طب توانبخشی

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی به تفکیک ۲ گروه مادران

سطح معناداری	تعداد (درصد)		گروه
	مادران کودکان بهنجار	مادران کودکان نابینا	
۰/۷۴	۱۱(۲۴/۴)	۱۰(۲۲/۲)	زیر دبلیم
	۱۷(۳۷/۸)	۲۱(۴۶/۷)	دبلیم
	۱۷(۳۷/۸)	۱۴(۳۱/۱)	دانشگاهی
۰/۳۲	۶(۱۳/۳)	۱۲(۲۶/۷)	ضعیف
	۱۹(۴۲/۲)	۱۵(۳۳/۳)	متوسط
	۲۰(۴۴/۴)	۱۸(۴۰)	خوب
۰/۴۹	۱۵(۳۳/۳)	۱۲(۲۶/۷)	شاغل
	۳۰(۶۶/۷)	۳۳(۷۳/۳)	خانمدار
۰/۲۱	۱۳(۲۸/۹)	۷(۱۵/۶)	۱
	۲۶(۵۷/۸)	۳۱(۶۸/۹)	۲
	۶(۱۳/۳)	۷(۱۵/۶)	۳

طب توانبخشی

جدول ۳. مقایسه زمان سپری شده برای حیطه‌های کاری مختلف در شرکت‌کنندگان

سطح معناداری	میانگین $\pm$ انحراف معیار		متغیر
	مادران کودکان بهنجار	مادران کودکان نابینا	
۰/۸۱	۲/۳۳±۱/۱۶	۲/۲۷±۱/۵۲	امور مربوط به خود
۰/۰۴	۳/۷۶±۱/۴۴	۳/۱۶±۱/۳۶	استراحت / خواب
۰/۰۰۱	۳/۱۱±۱/۶۹	۴/۵۸±۲/۱۳	امور مربوط به کودک
۰/۳۵	۲/۲۹±۱/۳۲	۲/۰۲±۱/۳۷	اوقات فراغت
۰/۰۱	۳/۷۸±۱/۳۹	۴/۶۷±۱/۹۶	امور منزل
۰/۱۵	۳/۸۱±۲/۹۱	۳/۲۷±۱/۸۲	شغل
۰/۲	۰/۹۲±۰/۷۸	۰/۸۶±۰/۵۳	مشارکت اجتماعی

طب توانبخش

نتایج به دست آمده از بررسی رضایت از مدیریت زمان در جدول شماره ۵ ثبت شده است. در رضایت از مدیریت زمان بین ۲ گروه مادران تفاوت معناداری مشاهده نشد ($P \geq 0/05$)، هر چند مادران کودکان بهنجار (۸۲/۳ درصد) از مدیریت زمان خود رضایت بیشتری داشتند.

بحث

در مطالعه حاضر به تأثیر حضور کودک نابینا بر الگوی استفاده از زمان مادران پرداخته شد. مادران کودکان بهنجار از الگوی استفاده از زمان متوازن تری نسبت به مادران کودکان نابینا برخوردار بودند. مادران کودکان نابینا در مقایسه با مادران کودکان بهنجار ساعات بیشتری را به امور منزل و کودک و زمان کمتری را به خواب/استراحت اختصاص می‌دادند ($P \leq 0/05$).

زمان اختصاص یافته به اشتغال و مشارکت اجتماعی (با وجود معنادار نبودن) نیز در مادران کودکان نابینا کمتر بود. مادران کودکان نابینا از کیفیت انجام فعالیت‌های روزانه رضایت کمتری داشتند ($P \leq 0/05$). سپری کردن زمان طولانی‌تر در امور کودکان و منزل و زمان کوتاه‌تر در اوقات فراغت و خواب/استراحت، ممکن است تعادل لازم بین فعالیت‌های روزانه را بر هم زند و رضایت فرد

مادران کودکان نابینا نسبت به مادران کودکان بهنجار، زمان بیشتری را به امور منزل و کودک اختصاص دادند و در مقابل، زمان کمتری را برای خواب/استراحت در نظر گرفتند. در سایر حیطه‌های کاری، تفاوت معناداری مشاهده نشد. باین حال، در زمان صرف شده در اوقات فراغت، شغل و مشارکت اجتماعی در بین ۲ گروه، تفاوت وجود داشت. مادران کودکان نابینا به دلیل صرف زمان بیشتر به امور منزل و کودک، زمان کمتری را به اوقات فراغت، شغل و مشارکت اختصاص می‌دادند. فعالیت بیشتر در مراقبت از کودک و امور منزل از میزان خواب و استراحت این مادران کاسته بود ($P = 0/04$). نتایج حاصل از جدول شماره ۳ حاکی از آن است که الگوی استفاده از زمان در مادران کودکان بهنجار نسبت به مادران کودکان نابینا از توازن نسبی بیشتری برخوردار است.

باتوجه به جدول شماره ۴، مادران کودکان بهنجار در مقایسه با مادران کودکان نابینا در متغیرهای کیفیت، اهمیت و لذت انجام فعالیت امتیاز بالاتری را کسب کردند. باین حال، تنها در متغیر کیفیت بین ۲ گروه مادران، تفاوت معناداری مشاهده شد ($P \leq 0/05$). پایین تر بودن جنبه کیفی استفاده از زمان در این مادران ممکن است به دلیل عدم توازن حاصل از اختصاص زمان زیادتر به امور منزل و کودکان و کمتر بودن زمان استراحت/خواب باشد.

جدول ۴. تفاوت در میانگین متغیرهای کیفی استفاده از زمان در ۲ گروه مادران

سطح معناداری	اختلاف میانگین‌ها	میانگین نمره		متغیر
		مادران کودکان بهنجار	مادران کودکان نابینا	
۰/۰۲	۴/۲۹	۷۹/۳۶	۷۵/۰۷	کیفیت انجام فعالیت
۰/۲۸	۲/۲۷	۸۱/۹۱	۷۹/۶۴	اهمیت انجام فعالیت
۰/۰۵۶	۵/۳۸	۷۶/۸۷	۷۱/۴۹	لذت بخش بودن فعالیت

طب توانبخش

جدول ۵. مقایسه رضایت از مدیریت زمان در ۴ گروه مادران

متغیر	گروه	تعداد (درصد)	سطح معناداری
مادران کودکان نابینا	راضی	۳۳(۷۲/۳)	۰/۰۷
	ناراضی	۱۲(۲۶/۷)	
	جمع	۴۵(۱۰۰)	
	راضی	۳۷(۸۲/۳)	
مادران کودکان بهنجار	راضی	۸(۱۷/۸)	۰/۰۷
	ناراضی	۳۷(۸۲/۳)	
	جمع	۴۵(۱۰۰)	
	راضی	۳۷(۸۲/۳)	

طب توانبخشی

یادشده زمان اختصاص یافته در امور منزل در مادران کودکان بهنجار زیاده‌تر از مادران کودکان فلج مغزی و اوتیسم بود. نتیجه حاصل با مطالعه برسلا همسو است. او بیان کرد زمانی که در هفته مادران کودک کم‌توان صرف امور منزل می‌کردند، ۳ ساعت بیشتر از مادران دارای کودک بهنجار بود [۲۸].

در مطالعه دنوان نیز از احتمال افزایش امور منزل و امور مربوط به کودک سخن به میان آمده است [۵]. زیرا مادران کودکان کم‌توان، بعضی از امور مربوط به کودک (مثل غذا دادن به کودک، نظارت بر کودک با کم‌توانی هنگام انجام امور منزل و غیره) را جزء امور منزل ثبت کرده بودند [۶] و این می‌تواند دلیل بر افزایش زمان مربوط به امور منزل در این مادران باشد.

در امور مربوط به خود در ۲ گروه، تفاوت معناداری مشاهده نشد که با نتایج حاصل از مطالعه گوپرو و همکاران [۲۳] و احمدی و همکاران [۲۹] هم‌خوانی دارد.

با وجود اینکه در میانگین ساعات مربوط به شغل در ۲ گروه مادر تفاوت معناداری مشاهده نشد، اما در میانگین زمان اختصاص یافته به شغل بین ۲ گروه مادر، تفاوت به نفع مادران کودکان بهنجار مشاهده شد. در مطالعه کوران و همکاران [۲۴] نیز به این موضوع اشاره شده است که مادران کودکان ناتوان به دلیل اینکه نیازهای مراقبت از این کودکان بیش از کودکان بهنجار است و با افزایش سن کاهش نمی‌یابد، قادر به اشتغال خارج از خانه نبودند که این درآمد خانواده را کمتر از گروه سالم می‌کند.

در بحث متغیرهای کیفی استفاده از زمان، این نتایج با یافته‌های احمدی و همکاران [۲۹] مطابقت ندارد. در بررسی شجاعی و جلیلی [۲۱]، بین ۲ گروه مادر کودکان فلج مغزی و کودکان بهنجار از نظر کیفیت ($P=0/035$) و لذت ($P=0/009$) در انجام امور اختلاف معنادار وجود دارد، اما از نظر اهمیت انجام فعالیت ($P=0/23$) بین ۲ گروه اختلاف معناداری دیده نشد.

از کیفیت، اهمیت و لذت کسب‌شده از انجام فعالیت و همچنین رضایت از مدیریت زمان را کاهش دهد. به غیر از نداشتن تعادل در فعالیت‌های روزمره، براساس پژوهش پارک و نام [۷]، اختصاص زمان بیشتر به امور کودکان می‌تواند باعث بر هم زدن تعادل روانی و ایجاد حس افسردگی در مادران کودکان ناتوان شود. به نداشتن توازن کاری در مطالعه رصافیانی و همکاران [۱۸] نیز اشاره شده است.

در مطالعه کروو و فلورز [۲۲]، تفاوت قابل توجه و معناداری بین ۲ گروه مادران در میزان مراقبت از کودک و سپری کردن زمان برای فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت به دست آمد. مادران کودکان ناتوان زمان بیشتری را صرف مراقبت از کودکان خود می‌کردند و زمان کمتری صرف فعالیت‌های تفریحی می‌شد که نتیجه این مطالعه شبیه به مطالعه حاضر است. هرچند در مورد اوقات فراغت در بررسی حاضر، تفاوت معناداری یافت نشد. در امور مربوط به کودکان، میانگین زمان اختصاص یافته در مادران کودکان نابینا بیشتر از مادران کودکان بهنجار است (۱/۴۷) و تفاوت معناداری بین ۲ گروه مادر مشاهده شد.

تاکنون در مورد استفاده از زمان در مادران کودکان نابینا بررسی نشده است. باوجوداین، در اختلالات دیگر همانند اوتیسم و فلج مغزی پژوهش‌هایی انجام شده است. اختصاص زمانی بیشتر به امور کودکان در مادران کودکان ناتوان نسبت به مادران کودکان بهنجار در مطالعه مک کان و همکاران [۴]، مک اندرو [۲۵]، کروو و میشل [۲۶] و رصافیانی و همکاران [۱۸] و جانسون و دیتز [۲۷] نیز مشاهده شده است. اختصاص زمان بیشتر به کودک، تعادل بین حیطه‌های کاری را در مادران برهم می‌زند و باعث کاهش زمانی می‌شود که باید برای سایر اعضای خانواده صرف کنند.

زمان اختصاص یافته به امور منزل در مادران کودکان نابینا بیش از مادران کودکان بهنجار به دست آمد. این نتیجه با نتایج به دست آمده از مطالعات رصافیانی و همکاران [۱۸]، محمدپور و همکاران [۶] و شجاعی و جلیلی [۲۱] متفاوت است. در مطالعات

این امر سلامت روان مادر و بالطبع کیفیت زندگی کودک را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برای افزایش سلامت و کیفیت زندگی این مادران و کودکان‌شان لازم است توازن در حیطه‌های کاری و فعالیت‌های روزمره جزئی از اهداف آزمایشات کاردرمانی قرار گیرد.

پیشنهاد می‌شود مطالعات گسترده‌تر و با حجم نمونه بیشتر در حیطه استفاده از زمان و توازن کاری خانواده و والدین کودکان نابینا در نواحی مختلف جغرافیایی و فرهنگی انجام شود و تأثیر توازن کاری ناشی از فعالیت‌های روزمره بر زندگی خانواده‌ها بررسی شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

ملاحظات اخلاقی مطابق دستورالعمل کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در نظر گرفته شد. کد اخلاق به شماره IR.SBMU.RETECH.REC. ۱۳۹۷.۸۵۳ دریافت شده است.

حامی مالی

این مطالعه از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نرگس مهوری گروه کاردرمانی، دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی استخراج شده است. این تحقیق هیچ کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیر انتفاعی دریافت نکرد.

مشارکت نویسندگان

مفهوم‌سازی، تحلیل، تحقیق و بررسی، نگارش پیش‌نویس و نهایی‌سازی نوشته: نرگس مهوری؛ روش‌شناسی و تحلیل داده: نرگس مهوری و سید مهدی طباطبایی؛ جمع‌آوری داده‌ها و منابع: نرگس مهوری و حمیدرضا فقیهی؛ ویراستاری، نظارت و مدیریت پروژه: همه نویسندگان.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از تمام افرادی که در انجام این تحقیق ما را یاری رساندند، تشکر و قدردانی می‌شود.

در بررسی محمدپور و همکاران [۶] نیز نتیجه مشابهی با شجاعی به دست آمده است. در مطالعه حاضر در متغیر کیفیت $(P=0/02)$ بین ۲ گروه مادران، تفاوت معنادار بود و در متغیر اهمیت $(P=0/28)$ و لذت $(P=0/056)$ با وجود تفاوت بین ۲ گروه به نفع مادران کودکان بهنجار، تفاوت معناداری مشاهده نشد. بررسی میزان رضایت از نحوه مدیریت زمان بین ۲ گروه مادران نشانگر نبود اختلاف معنادار بین ۲ گروه $(P=0/07)$ است.

نتایج حاصل نشان داد مادران کودکان بهنجار میزان رضایت بیشتری از نحوه مدیریت زمان گزارش کرده‌اند، هرچند بیشتر افراد در ۲ گروه از مدیریت خود رضایت داشتند. ۲۶/۷ درصد از گروه مادران نابینا از مهارت‌های خود در مورد مدیریت زمان، ناراضی و ۷۳/۳ درصد از آن‌ها راضی هستند و در گروه مادران کودکان بهنجار، ۱۷/۸ درصد ناراضی، ۸۲/۳ درصد راضی هستند. نتیجه یادشده با نتیجه محمدپور و همکاران [۶] هم‌خوانی دارد، اما با نتیجه شجاعی و جلیلی [۲۱] و احمدی و همکاران [۲۹] متفاوت است.

به نظر می‌رسد کاستن از فعالیت‌های مورد علاقه و صرف زمان بیشتر برای انجام امور مراقبتی از کودک می‌تواند موجب کاهش لذت و کیفیت در انجام فعالیت‌ها و حیطه‌های کاری شود. هرچند تفاوت‌های فرهنگی اجتماعی، میزان حمایت‌های روانی و کمک در انجام امور مربوط به کودک می‌تواند بر این مسئله تأثیرگذار باشد و نتایج متفاوتی در مطالعات مختلف گزارش شود [۹].

نبود تمایل و همکاری در بسیاری از مادران، به‌ویژه مادران کودکان نابینا در پاسخگویی به پرسش‌نامه، از جمله محدودیت‌های این پژوهش بود. بسیاری از مادران از قرار گرفتن در جامعه هدف پژوهش‌ها احساس ناراحتی می‌کردند. تعدادی از آن‌ها از اینکه در پژوهش‌های مختلف بررسی شوند، اما اثر مثبتی در زندگی خود پیدا نکنند، احساس ناامیدی داشتند. یافتن حجم نمونه سازگار با معیارهای ورود و همسان‌سازی ۲ گروه مادر، محدودیت‌های دیگری بود که پژوهشگر با آن روبه‌رو شد.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با استفاده از پرسش‌نامه استفاده از زمان مادران به بررسی نحوه استفاده از زمان مادران کودکان نابینا در مقایسه با مادران کودکان بهنجار پرداخته است. نتایج حاصل از مطالعه نشان داد مادران کودکان نابینا زمان بیشتری در فعالیت‌های مربوط به منزل و کودکان صرف می‌کردند و زمان خواب/استراحت در این مادران کمتر از مادران بهنجار بود. اختصاص زمان بیشتر به امور منزل و کودکان موجب نداشتن تعادل در فعالیت‌های روزمره این مادران می‌شود.

References

- [1] World Health Organization (WHO). Action plan for the prevention of avoidable blindness and visual impairment, 2009-2013. Geneva: World Health Organization; 2010. [\[Link\]](#)
- [2] Damari B, Mahdavi A, Hajian M. How to improve Iranians' vision health: On the national policy of preventing Iranians' blindness. *International Journal of Ophthalmology*. 2019; 12(1):114-22. [\[DOI:10.18240/ijo.2019.01.18\]](#) [\[PMID\]](#) [\[PMCID\]](#)
- [3] Dutra LR, Coster WJ, Neves JAB, Brandão M de B, Sampaio RF, Mancini MC. Determinants of time to care for children and adolescents with disabilities. *OTJR: Occupation, Participation and Health*. 2021; 41(1):15-23. [\[DOI:10.1177/1539449220944600\]](#) [\[PMID\]](#)
- [4] McCann D, Bull R, Winzenberg T. The daily patterns of time use for parents of children with complex needs: A systematic review. *Journal of Child Health Care*. 2012; 16(1):26-52. [\[DOI:10.1177/1367493511420186\]](#) [\[PMID\]](#)
- [5] Donovan JM, VanLeit BJ, Crowe TK, Keefe EB. Occupational goals of mothers of children with disabilities: Influence of temporal, social, and emotional contexts. *American Journal of Occupational Therapy*. 2005; 59(3):249-61. [\[DOI:10.5014/ajot.59.3.249\]](#) [\[PMID\]](#)
- [6] Mohammadpour M, Rassafiani M, Ahmadi KM, Behnia F, Haghgoo HA, Biglarian A. [Comparing the time-use of mothers with autistic children with that of mothers with healthy ones (Persian)]. *Journal of Research in Rehabilitation Sciences*. 2014; 10(1):182-92. [\[Link\]](#)
- [7] Park EY, Nam SJ. Time burden of caring and depression among parents of individuals with cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*. 2019; 41(13):1508-13. [\[DOI:10.1080/09638288.2018.1432705\]](#) [\[PMID\]](#)
- [8] Lupón M, Armayones M, Cardona G. Quality of life among parents of children with visual impairment: A literature review. *Research in Developmental Disabilities*. 2018; 83:120-31. [\[DOI:10.1016/j.ridd.2018.08.013\]](#) [\[PMID\]](#)
- [9] Mahani MK, Rostami HR, Nejad SJ. Investigation of quality of life determinants among mothers of children with pervasive developmental disorders in Iran. *Hong Kong Journal of Occupational Therapy*. 2013; 23(1):14-9. [\[DOI:10.1016/j.hkjot.2013.03.002\]](#)
- [10] Tung LC, Huang CY, Tseng MH, Yen HC, Tsai Y-P, Lin YC, et al. Correlates of health-related quality of life and the perception of its importance in caregivers of children with autism. *Research in Autism Spectrum Disorders*. 2014; 8(9):1235-42. [\[DOI:10.1016/j.rasd.2014.06.010\]](#)
- [11] McGuire BK, Crowe TK, Law M, VanLeit B. Mothers of children with disabilities: Occupational concerns and solutions. *OTJR: Occupation, Participation and Health*. 2004; 24(2):54-63. [\[DOI:10.1177/153944920402400203\]](#)
- [12] Bourke-Taylor H, Joyce K, Morgan P, Reddihough D, Tirllea L. Maternal and child factors associated with the health-promoting behaviours of mothers of children with a developmental disability. *Research in Developmental Disabilities*. 2021; 118:104069. [\[DOI:10.1016/j.ridd.2021.104069\]](#) [\[PMID\]](#)
- [13] Kiani B, Nami M. A comparative analysis on quality of life in mothers of autistic, blind, and normal-functioning children. *Journal of Advanced Medical Sciences and Applied Technologies*. 2016; 2(2):213-9. [\[DOI:10.18869/nrip.jamsat.2.2.213\]](#)
- [14] Sola-Carmona JJ, Lopez-Liria R, Padilla-Gongora D, Daza MT, Aguilar-Parra JM. Subjective psychological well-being in families with blind children: How can we improve it? *Frontiers in Psychology*. 2016; 7(487). [\[DOI:10.3389/fpsyg.2016.00487\]](#) [\[PMID\]](#) [\[PMCID\]](#)
- [15] Montes G, Halterman JS. Psychological functioning and coping among mothers of children with autism: A population-based study. *Pediatrics*. 2007; 119(5):e1040-6. [\[DOI:10.1542/peds.2006-2819\]](#) [\[PMID\]](#)
- [16] Orban K, Vrotsou K, Ellegård K, Erlandsson LK. Assessing the use of a portable time-geographic diary for detecting patterns of daily occupations. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 2022; 29(4):293-304. [\[DOI:10.1080/11038128.2020.1869824\]](#) [\[PMID\]](#)
- [17] Sola-Carmona JJ, López-Liria R, Padilla-Góngora D, Daza MT, Sánchez-Alcoba MA. Anxiety, psychological well-being and self-esteem in Spanish families with blind children. A change in psychological adjustment? *Research in Developmental Disabilities*. 2013; 34(6):1886-90. [\[DOI:10.1016/j.ridd.2013.03.002\]](#) [\[PMID\]](#)
- [18] Rassafiani M, Kahjoogh MA, Hosseini A, Sahaf R. Time use in mothers of children with cerebral palsy: A comparison study. *Hong Kong Journal of Occupational Therapy*. 2012; 22(2):70-4. [\[DOI:10.1016/j.hkjot.2012.11.001\]](#)
- [19] Qeytasi M, Raji P, Mahmoodian M, Baghestani AR. Comparing time use between mothers of pre-school and school-aged children with cerebral palsy. *Journal of Modern Rehabilitation*. 2017; 11(3):141-6. [\[Link\]](#)
- [20] Ahmadi Kahjoogh M, Rassafiani M, Tahmasebi A, Ahmadi Kahjoogh H, Sahaf R. The relationship between gross motor function ability and time use in mothers of children with cerebral palsy. *British Journal of Occupational Therapy*. 2016; 79(3):172-7. [\[DOI:10.1177/0308022615616974\]](#)
- [21] Shojaei M, Jalili N. [Comparing the patterns of time use, leisure time and quality of time management among mothers of children with cerebral palsy and mothers of healthy children at Isfahan City (Persian)]. *Journal of Research in Rehabilitation Sciences*. 2015; 10(6):758-67. [\[DOI:10.22122/jrrs.v10i6.2010\]](#)
- [22] Crowe TK, Florez SI. Time use of mothers with school-age children: A continuing impact of a child's disability. *American Journal of Occupational Therapy*. 2006; 60(2):194-203. [\[DOI:10.5014/ajot.60.2.194\]](#) [\[PMID\]](#)
- [23] Gevir D, Goldstand S, Weintraub N, Parush S. A comparison of time use between mothers of children with and without disabilities. *OTJR: Occupation, Participation and Health*. 2006; 26(3):117-27. [\[DOI:10.1177/153944920602600305\]](#)
- [24] Curran A, Sharples P, White C, Knapp M. Time costs of caring for children with severe disabilities compared with caring for children without disabilities. *Developmental Medicine & Child Neurology*. 2001; 43(8):529-33. [\[DOI:10.1017/S0012162201000962\]](#) [\[PMID\]](#)

- [25] McAndrew I. Children with a handicap and their families. *Child: Care, Health and Development*. 1976; 2(4):213-37. [DOI:10.1111/j.1365-2214.1976.tb00245.x] [PMID]
- [26] Crowe TK, Michael HJ. Time use of mothers with adolescents: A lasting impact of a child's disability. *OTJR: Occupation, Participation and Health*. 2011; 31(3):118-26. [DOI:10.3928/15394492-20100722-01]
- [27] Johnson CB, Deitz JC. Time use of mothers with preschool children: A pilot study. *American Journal of Occupational Therapy*. 1985; 39(9):578-83. [DOI:10.5014/ajot.39.9.578] [PMID]
- [28] Breslau N. Care of disabled children and women's time use. *Medical Care*. 1983; 21(6):620-9. [DOI:10.1097/00005650-198306000-00004] [PMID]
- [29] Ahmadi Kahjugh M, Rassafiani M, Hoseini SA, Sourtiji H. [Comparing the patterns of time use and satisfaction of time management among mothers of children with cerebral palsy and mothers of healthy children (Persian)]. *Journal of Research in Rehabilitation Sciences*. 2022; 8(1):10-7. [DOI:10.22122/jrrs.v8i1.185]